

νὰ καταδείξωμεν τὴν ἀγιότητα τοῦ γάμου ἐν τῷ
 χριστιανικῷ κόσμῳ, τὴν ἐπιβρόχην αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ
 δημοσίου τῶν λαῶν καὶ τῶν πολιτειῶν βίου, ἐπὶ
 τῆς πολιτικῆς ἐν γένει ἀναπτύξεως καὶ τοῦ πολι-
 τισμοῦ, τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης καὶ ἄλλων
 πολλῶν σημείων τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλὰ καὶ διὰ
 τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων ἀρκούντως, νομίζομεν,
 καταδείχθαι ἢ κοσμοσωτήριος ἠθικὴ ἐπιβρόχὴ τοῦ
 χριστιανισμοῦ, πρὸς τὴν ὁποίαν οὐδὲν ὄμισον φαι-
 νόμενον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ
 δύναται νὰ παραβληθῇ. Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι καὶ
 ἕτερα στοιχεῖα ἐπέδρασαν πολλαχῶς, πρέπει δὲ
 μετ' εὐγνωμοσύνης νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι καὶ οἱ ἐν
 τοῖς συγγράμμασι τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων
 ἀποτεθειμένοι θησαυροὶ τοῦ πνεύματος ἐχρησίμευ-
 σαν ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ὡς σωτήριον μέσον ἀνα-
 πτύξεως καὶ δι' αὐτὴν τὴν χριστιανικὴν ἐποχὴν
 καὶ ὅμως εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι διὰ τοῦ χριστιανι-
 σμοῦ ἀνεκαινίσθη καὶ ἀνεγεννήθη ἡ ἀνθρωπότης.
 Πανταχοῦ μεταξὺ τῶν ἡμέρων καὶ ἀγρίων, ἀπο-
 λιτίστων καὶ πεπολιτισμένων λαῶν ὁ χριστιανι-
 σμὸς ἐχρησίμευσεν ὡς ἡ κυρία ὠθησις πρὸς τὸν
 πολιτισμὸν καὶ φιλανθρωπισμὸν. Τῷ σταυρῷ κατη-
 κολουθεῖ τὸ ἄροτρον καὶ ἕτερα ἐπιεικῆ ἐργαλεῖα.
 Ἦθη καὶ ἔθιμα, νόμοι καὶ πολιτεύματα, τέχναι
 καὶ ἐπιστῆμαι τὸ μὲν μεταφυτεύονται, τὸ δὲ κα-
 θαρίζονται καὶ διορθοῦνται, πρὸ πάντων δὲ προά-
 γεται ἡ ἠθικὸς. Ἐντεῦθεν ὁ χριστιανισμὸς κα-
 ταδεῖκνυται ὡς θρησκεία τοῦ κόσμου παντός. Βε-
 θαίως δὲν ἐξήσκησε πανταχοῦ τὴν εὐλογημένην
 αὐτοῦ ἐπίδρασιν, ἡμεῖς ὅμως οἱ ἀσθενεῖς θνητοὶ
 δὲν ὀφείλομεν τὴν μεγαλοπρεπῆ πορείαν τῆς θείας
 κυβερνήσεως νὰ μετρώμεν πρὸς τὸ μικροπρεπὲς
 μέτρον τῆς ἀνθρωπίνης ἀνυπομονησίας. Ἐν τῷ
 θεῷ τούτῳ δράματι οἱ αἰῶνες εἶναι μόνον λεπτὰ
 πρῶτα ἢ δεύτερα, ἡ δὲ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὡς
 κόκκος σινάπεως διαδοθεῖσα αὐξάνει κατὰ μικρὸν εἰς
 δένδρον εὐσχιόφυλλον περισκέπον ἅπασαν τὴν ἀν-
 θρωπότητα. Ἀλλ' ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἀπορήσωμεν
 ἀφ' ἑτέρου εἰάν ἐν τῇ ἀπαίρῳ ταύτῃ ἀναπτύξῃ τῆς
 ἀνθρωπότητος ὑπάρχωσι καὶ καιροὶ φαινομένης ἢ
 πραγματικῆς ὀπισθοχωρήσεως· οἱ καιροὶ οὗτοι εἶναι
 κρίσεις, ἐν αἷς παρασκευάζεται νέα δύναμις καὶ
 ὑψηλότερα βαθμὶς ἀναπτύξεως· καὶ τοιαῦτα εἶναι
 αἱ ἡμέραι ἐν αἷς ζῶμεν, ἡ ἐποχὴ τοῦ ὕλισμοῦ καὶ
 τῆς ἀδικαφορίας, ἡ ἐποχὴ τοῦ πολέμου κατὰ τοῦ
 χριστιανισμοῦ· ἀγὼν καὶ χριστιανισμὸς συνεζυμώ-
 θησαν ἤδη ἀπ' ἀρχῆς· ὁ ἀγὼν οὗτος οὐδέποτε ἐξη-
 λείφθη, ἐμφανίζεται δὲ ὀρμύς καὶ ἐν ταῖς σήμερον
 ἡμέραις, ἐν αἷς τὸ ἀρχαῖον ἔθνηκον φρόνημα ὑπὸ
 νεωτέρων ἐσθῆτα ἀντιδρᾷ κατ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ
 ἐνταῦθα ἐφαρμοσθήσεται τὸ τοῦ πατρὸς τῆς Ὁρθο-

δοξίας, νεφίδριόν ἐστι καὶ τάχιον παρε-
 λεύσεται.

Φ. Β.

[ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.—Ἐν τῷ προηγουμένῳ ἀριθμῷ
 παρεισέφρησαν ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῆς ἀνωτέρω
 μελέτης τὰ ἐπόμενα τυπογραφικὰ λάθη, ἅτινα
 διορθωτέον οὕτω.

Σελ. 359, στήλ. α', στίχ. 3 ἀντὶ ἀδυνατοῦ-
 μεν, γράφε ἀδυνατήσομεν.—Αὐτόθι, στίχ.
 44· ἀντὶ τὸ κοινόν, γράφε τί καινόν.—Αὐτ.
 στήλ. β', στίχ. 29· ἀντὶ θεωρηθῇ γράφε δια-
 τηρηθῇ.—Σελ. 360, στήλ. β', στίχ. 7· ἀντὶ
 ἐκτάσει, γράφε ἐντάσει.—Αὐτ. στίχ. 16· ἀντὶ
 χαρακτηριζομένης, γράφε χαρακτηριζο-
 μένους.—Σελ. 361, στήλ. β', στίχ. 17· ἀντὶ
 μὲν, γράφε μία—Αὐτόθι, στίχ. 22· ἀντὶ καὶ,
 γράφε ἦ τις.—Αὐτ. στ. 23· ἀντὶ καὶ, γρ. ἦ τις].

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΕ'.

*Ἀσχαρίῳ τῷ Περσίῳ, σοφωτάτῳ ἀνδρὶ, Μά-
 ξιμος ὁ Μαργούριος εὖ πράττειν.*

Ὡς εὐπρόσωπός σοι ἡ ἐξαιτίασις καὶ πρὸς τὸ
 τεχνικώτερον τὰ τῆς ἀπολογίας ἐξέφονται· αὐτὴν
 γὰρ φέρων ἐνέθηκας τοῖς σοῖς γράμμασι τὴν πειθὸν,
 ὥστε πάντοθεν ἄπορον τῷ βουλευσμένῳ ἐγγίγνεσθαι
 τὴν ἀπάντησιν. Τί φῆς; ὑποθέσεως ἀπαρεῖς καὶ
 ἄλλως τε εἰς ἐνδειξιν φίλτρου ὃ γε ἐν τοῖς καλοῖς
 ποριμώτατος, ὃ καὶ φύσις καὶ τέχνη συνελθοῦσαι
 θαυμάσις τὰ ἑαυτῶν ἐχορήγησαν; Τί δ' ἂν καὶ ἐμ-
 ποδῶν ποτε γένοιτο μὴ ὑποφύχρῳ, ἀλλὰ διακαεῖ
 ἔρωτι ἀναπτεροῦν εἰδοῖς ἑαυτὸν καὶ ὅλως τοῦ δω-
 ρουμένου γίγνεσθαι καὶ πρὶν ἢ ἄλλοθεν ποθεν σχεῖν
 τῆς ὀρμῆς τὸ ἐνδόσιμον; Ἐκεῖνο δέ σου πρὸς τοῖς
 ἄλλοις καὶ πάνυ κομψὸν καὶ οὐκ ἄχαρι, τὸ μὴ
 πάνυ πρόχειρον πρὸς τὰ γράμματα. Πότερον οὖν
 παίζεις ἔχων, πρὸς τοῦ Φιλίου, ἢ καὶ σπουδάζεις
 ταῦτα διατεινόμενος; εἰ γὰρ Ἀσκάριος σιωπήσῃ,
 τίς ἐτι φθέγγεται; Καὶ εἰ τῆς συνήθους ἐπιβρόχης
 καθέξουσιν αἱ πηγαί, τί ἂν καὶ πάθαιεν βύακες
 ἐκεῖθεν τὰ ἑαυτῶν δανειζόμενοι; Φιλίας οὖν ἅμα καὶ
 σοφίας μόνοις τοῖς παρὰ σοὶ δυσωπήθητι καὶ μήτε
 ὑποθέσεως ἀπόρει, μήτε πρὸς τὸ γράφειν ἀνεπιτη-
 δεϊότητα προσποιῇ. Καί μοι συγγνώμης πολὺ τὸ
 εὐπαρβήσιαστον τοῖς γράμμασι παρενείραντι, ἄν-
 ταπαιτεῖς δὲ καὶ παρ' ἡμῶν τὰ ὅσα σοι καταθύμια
 καὶ γε οὐ ψεύτη τῆς ἐφ' ἡμῶν ἐλπίδος, εἰ μόνον
 παρείη δύναμις. Τὸ γὰρ δὴ τῆς ψυχῆς πρόθυμον
 καὶ ἤδη ἐπ' ἔρωται· Ὁ παρ' ἐμοὶ τὰς διατριβάς
 ποιούμενος Ἀρτέμιος πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐντεῖθεν

ἀποδημήσας οὐκ οἶδ' ὅποι γῆς ὄχρετο. Ὡμην ἐγὼ τοῦτον αὐτόσε ἀφικέσθαι, νῦν δὲ καὶ ταύτην ἀπέβαλον τὴν ἐλπίδα τὴν τε πλάνην ἐκείνων καὶ τὴν ἐρημίαν ὀλοφυρόμενος. Ἐξρωμένως μοι διαφυλάττοιο. Ἐνετίηθεν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΣ'.

Δαβὶδῇ τῷ Ἐσχελλῷ, Μάξιμος ὁ Μαργουρίτιος εὐ πράττειν.

Μέχρι λόγων ἔρεῖς τὰ Μαξίμου, ἐπεὶ καὶ διηγέρθη γ' ἂν πρὸς ἀμοιβαῖα γράμματα καὶ τὴν βίβλον ἀπέστειλεν. Ἐγὼ δ' οὐκ οἶδα μὲν εἰ καλῶς καταμαντεύομαί σου τῆς γνώσεως, πλὴν ἀλλ' ὡς οὕτω καθ' ὑπόθεσιν τῶν πραγμάτων ἐχόντων, ἰδοὺ σοι καὶ πάνυ δικαίαν ἀντεισάγω τὴν ἀπολογία, ἵνα μὴ μόνον οὕτω μὴ πείθης σαυτὸν, ἀλλ' οὐδὲ γοῦν τοιοῦτον παραδέχῃ ἐν τῇ ψυχῇ λογισμὸν. Ἀπείρηκα δὲ ἔνθεν κάκειθεν διανοχλούμενος καὶ μοι ἱκανὴν προτέθηκε μοῖραν τῆς ἐνοχλήσεως ἡ τῶν ἡμερῶν ἀνάγκη· καὶ γὰρ ἔστι μὲν αὕτη διηγεῖσθαι, οὐ μέντοι καὶ σφοδρῶς οὕτως εἴωθε φέρεσθαι ὡς εἰς τὰς ἐορτασίμους τῶν ἡμερῶν· οὕτω πείθε σαυτὸν· ἄλλως γὰρ οὐδ' ἂν ὀφλίσκάνειν ἀγνωμοσύνην εἰλόμην, ὡς μηδὲ ἐπευχαιριστῆσαι τῷ τῶν ἱερογλυφικῶν συγγράμματι. Ταῦτα μὲν δὲ καὶ τὴν τῆς βίβλου διεκώλυσε πέμψιν, προτέθῃσω δ' ἔτι καὶ τὸ τῆς αἰσθήσεως ἀμφισβητήσιμον. μὴ δεῆσαν, εἴγε Κάρσλος ὁ κοινὸς νῦν φίλος παρὼν ἐτύγχανε. Γενοῦ δ' αὐτὸς τοῦ τρόπου ἐφευρετῆς καὶ εἴ γε τάχα ἐπισυμβαίῃ τοιοῦτο τοῦ λοιποῦ κώλυμα, μὴ τῇ συνοίκῳ ὑμῶν ἀμελείᾳ (τάχα γὰρ ὅπως οὖν καὶ ταύτῃ), ἀλλὰ τῇ τῶν πραγμάτων, τὸ πᾶν καλῶς τε καὶ δικαίως ποιῶν, ἐμμερίμην πρόσγραφε ἄλλεπαλληλίᾳ. Ἐρρώσο καὶ τὸν σοφώτατον Σιλμπούργιον κέλευε παρ' ἐμοῦ καὶ ὅτι τὰ δυνατὰ περὶ ὧν γράφει διαπαπράξομαι, ἐπειδὴν πρῶτον εὐπορήσω καιροῦ. Ἐνετίηθεν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΖ'.

Ἐσχελλῷ τῷ σοφωτάτῳ, Μάξιμος εὐ πράττειν.

Ἦσθην μὲν καὶ οὐ μετρίως ἐρ' οἷς μοι περὶ τοῦ του διαμεμήνυκας, σοφώτατέ μοι ἀνδρῶν Ἐσχέλιε καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἐμελλον ἐπ' ἀνδρὶ, οὐ παρ' ἐμοῖ λόγος πολὺς διὰ τε τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ σοφίαν καὶ καλοκάγαθίαν· εἰκὸς γὰρ τὸν ἐναποκειμένον σοι τῶν ἀγαθῶν θησαυρὸν καὶ ἄλλοις παραποκαλυφθῆναι (καὶ γὰρ οὐδὲ πόλις, εὐαγγελικώτερον εἰπεῖν, κρυβθῆναι δύναται ἐπάνω ὄρους κειμένη, οἷον δ' ἂν τις καὶ οἰκισθῇ τὸ ὄρος), κατὰ δέ γε τὸν ἐμὸν λόγον τὴν τῶν ἀρετῶν ἐπανάβητιν. Συνήσθην δ' ὅμως καὶ αὐθὺς σοι ἐπὶ τῆς ἐνεγκαμένης μεμενηκότι καὶ

γὰρ αὐδ' Ἰθάκης μικροῦ πολιχνίου ὁ πολύμητις Ὀδυσσεὺς τῶν πόλεων τὰς περιφανεστέρας προδύμησε. Καὶ πολλοὺς ἂν εὕροιμι τῶν τε τῆς ἡμετέρας αὐτῆς προγόνων καὶ τῶν ἐξωθεν τοῦτ' αὐτὸ ἀντὶ πάτης ἄλλης οἰατοῦν εὐδαιμονίας προελομένους. Χαίρω γοῦν καὶ διὰ τὴν ταιαύτην σου ἐκλογὴν καὶ διὰ τὸ κοινωφελὲς τῆς πατρίδος παρακινδυνευπάσης ἂν τῶν ἐναποκειμένων σοι ὀαφιλῶς ἀποστερηθῆναι. Κάμοι δὲ καί τι διαφέρει καὶ τάχα τις θεία μοῖρα τοῦτό μοι φέρουσα προσήνεγκεν ἡ αὐτόθι σου διατριβή· παραπολαύων γὰρ σου καὶ τὸς τῶν καλῶν ἐν γοῦν τοῖς γράμμασι τὸ τῆς ψυχῆς ἄνθος οἷά τισι φκιδραῖς λαμπηδόσι περιανγάζομαι, μὴ παρεπόμενον πάντως, εἰ περαιτέρω ποι τῆς φίλης πατρίδος μακρὰν ἀποδημίαν στείλασθαι διεγνώκεις. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνεκόπη σου (οὕτως ἀρέσαν τῷ θεῷ) ἡ πρὸς τοῦτο ὁρμή, τὴν τε πατρίδα αὐτὴν διάμενε ὅσον σθένος τοῖς καλοῖς σου τῶν ἐπιτηδεύματων καὶ σπουδασμῶν κατακοσμῶν καὶ ἡμῶν προσθεραπεύοις τὸ τῆς ψυχῆς καταθύμιον. Τῶν τοῦ Θεοδώρητου διαλόγων τυχεῖν οὐχ οἷοί τε γεγόναι, καίτοι καὶ ἄλλοις ἐπιθέντες τὴν τούτων ζήτησιν. Καὶ δηλώσει τὸ ἐγκεκλεισμένον ἐνταῦθα πρὸς ἐμὲ τοῦ σοφωτάτου Πινέλου περὶ τούτου Ἰταλιτῇ γεγραμμένον γραμματίον, ὃς καὶ τὰ μάλιστα σοι εὐχαριστεῖ ἐρ' οἷς δι' ἐδφήμου γλώσσης τὰ κατ' αὐτὸν φέρειν ἔγνωκας, μελήσει δ' ὅμως ἡμῶν περὶ τούτου εἰς ταῦπιόν. Εὐχαριστοῦμέν σοι καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῷ φιλοδώρῳ σου τῶν τρόπων καὶ εὐχόμεθα παρὰ σοῦ ἀπαιτεῖσθαι τὰ δυνατὰ. Πέμπομεν δέ σοι τὸ τοῦ Ψελλοῦ τουτὶ τὸ σοφὸν συνταγματίον, ὅπερ ἐνταῦθα τύποις παραδοῦναι προθυμησάμενοι καὶ ἀρχὴν καταβαλόντες, ὅτι μὴ καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ χαρακτήρος συνηυμοιρήσμεν, ἀναβαλλόμεθα τὴν ἐκτύπωσιν. Σὺ οὖν καὶ τῷ κοινῷ τῶν περὶ τὰ μαθήματα καὶ τῇ ἐμφύτῳ σου πρὸς τὰ καλὰ βροπῇ κάμοι χαριζόμενος οὐκ ἂν φθάνοις τοῦτ' αὐτὸ ἐκτελῶν διὰ τάχους αὐτόθι καὶ ἐπιπέμποις ἡμῶν μέρος τι, ἐν' οὗτω τοῖς ἀπαιτοῦσιν ὅτι μάλιστα φίλοις ὑπηρετήσωμεν. Ἐρρώσο. Τοῦ Θεοδώρητου τοῦ παρὰ σοῦ περὶ ἐλληνικῶν παθημάτων θεραπευτικῆς οὐπω καὶ νῦν ἐγκρατεῖς ἐγενόμεθα, τάδε καὶ περὶ τούτου διαμηνύσωμεν. Ἐκ Παταδίου, σκιζροφοριῶνος θ' φθίνοντος αὐγῆς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΗ'.

Ὁ αὐτὸς τῷ αὐτῷ.

Ἀντιπέμπεταί σοι καὶ παρ' ἡμῶν μικρὸν μὲν τό γε εἰς τὸν ὄγκον φέρων δωρίδιον, μέγα δὲ τῷ ὄντι ὅσον γε εἰς τὴν τῶν περιχομένων δύναμιν, ἅτε δὲ παμμυχθήρου πάθου, τοῦ τόκου καταπεράμενον. Τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ κατὰ τοκίζόντων τοῦ σοφωτάτου

Καθόσιλα συγγραμμάτων, οἷδα δ' ὅτι καὶ τοῦτο περιχαρῶς ἀποδέξῃ, ὅτι δὴ καὶ παρ' ἐμοῦ καὶ ὅτι τῇ ἐμῇ χειρὶ ἐγκεχάραται. Δέομαι δέ σου, πρὸς τοῦ φιλάτου, ἐπιμελήθητι τοῦ τοῦ Ψελλοῦ συγγράμματος, τοῦ τε ἐλληνικοῦ καὶ τοῦ λατινικοῦ. Καὶ εἴ τι τάχα περὶ καὶ ἡμῶν παρῶπται μεταξὺ μεταγλωττίζουσιν ἢ καὶ διορθοῦσι, χάρισι ἡμῖν τὴν ἐπιδιόρθωσιν· χαρὶ γὰρ τὰ μέγιστα. Ποιήσεις δ' ἡμῖν ἅμα χάριεν καὶ πάνυ, εἰ τὴν προσφωνητικὴν τὴν πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας, ἀνδρὰ σοφώτατον, προσθεῖναι τοῦ προμετωπίου παραγγεῖλαι τῷ τυπογράφῳ ἀξιώσεις. Ἐββωσο καὶ αὖθις καὶ πολλάκις. Ἐκ Παταβίου, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ.

ΒΥΡΩΝΟΣ

Η ΝΗΣΟΣ.

*Η

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΤΟΥ.

ΑΙΣΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

XI.

Ὁ λευκὸς ἀπέβη εἰς τὴν ξηράν. . . Εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶπῃ τις πλείοτερὰ; Ὁ νέος κόσμος τὴν μελαφὴν του ἐξέτεινε πρὸς τὸν παλαιὸν χεῖρα. Θαύματος ἀντικείμενον ἦν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἕτερον· ὁ δὲ τοῦ θαυμασμοῦ δεσμὸς μετετράπη μετὰ μικρὸν εἰς συμπάθειαν στενοτέραν καὶ θερμότεραν. Ἐπὶ τῆς γῆς ἐκείνης τοῦ ἡλίου εὐμενῶς τοὺς ξένους ὑπεδέξαντο οἱ πατέρες, πολλῶ τρυφερώτερον ὅμως αἱ κόραι τῶν· ὁ τῆς ἐνώσεως δεσμὸς συνεσφίγγθη· τὰ τέκνα τῶν θυνῶν μυρίας εὖρον καλλοῦν παρὰ τὰς μελαγχροῖνας παρθένους, αὗται δὲ, τὸ καθ' ἑαυτὰς, ἐθαύμασαν τὴν αἰγλήν χροῖας μᾶλλον καὶ θαρᾶς, ἥς ἡ λευκότης ἐφαίνετο, ὡς εἰκὸς, ὑπερβάθμιος ἐν κλίματι, ἐνθα ἡ χιὼν ἐστὶν ἄγνωστος· ἡ θήρα, οἱ περίπατοι, ἡ ἐλευθερία τοῦ πλανᾶσθαι κατ' ἀρέσκειαν. Ἐντὸς ἐκάστης καλύβης μία ἐστία, μία οἰκογένεια εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ξένου· τὸ δίκτυον ἐν τῇ θαλάσῃ χαλῶμενον, τὸ εὐστροφὸν ἀκάτιον ἐξορμῶν ἐν μέσῳ τῶν ἐλιγμῶν τοῦ ἀρχιπελάγους τούτου, τοῦ ὑπὸ νήτων ἐσπαρμένου, οἷα κυανοὺς οὐρανὸς ὑπὸ λαμπρῶν ἀστέρων· ὁ γλυκὺς ὕπνος, ὁ ὑπὸ ἐργασιῶν, ἐν εἶδει παιγνίων προκαλούμενος, ὁ φοῖνιξ, ἡ μεγαλοπρεπετέρα τῶν Δρυάδων, ἡ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς, ὡς τέκνον, τὸν Βάκχον φέρουσα ἄμπελος, ἐξ ἧς ἀντήρχετο κλῆμα διαφιλονεικοῦν κατὰ τὸ βύθος πρὸς τοῦ ἀέτος τὴν καλιάν. Τὸ ὑπὸ τοῦ χιμοῦ τῆς κάβας ἐμψυχούμενον συμπόσιον, ἡ εὐχυλὸς ἰγνάμη, ἡ ἰνδοκαρύα, ἡ παρέχουσα συνάμα τὸ τε ποτήριον καὶ τὸ γάλα καὶ τὸν κερπὸν· τὸ ἀρτόδενδρον, ὅπερ, καὶ χωρὶς τοῦ ἄροτρον ν' αὐλακώσῃ τὴν πεδιάδα, παρέχει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰ θέρη

του καὶ παρασκευάζει ἄνευ τῆς βοηθείας κλιβάνου, ἐν οἷς σχηματίζει ἄλλεσι, τοὺς ἐπὶ καθαροῦ ἀλεύρου πλακοῦντάς του· ἀγορὰ, ἐνθα ἕκαστος δαιτυμῶν δωρεὰν τὰ ἐπιτήδεια πορίζεται καὶ ἥς ἕνεκα οὐδεὶς ποτε ἔχει νὰ φοβῆται λιμόν. . . . Πάντα ταῦτα τὰ θέλητρα συνηροσμένα πρὸς τὴν ἡδυπάθειαν τῆς τε θαλάσσης καὶ τῶν δασῶν, πρὸς τὰς γλυκείας ἡδονὰς τῶν ὑπὸ τοῦ ἔρωτος συναιχιζομένων ἐρήμων, εἶχον ἐξημερώσει τῶν πλανοβίων ἐκείνων ἀνθρώπων τὴν τραχύτητα, εἶχον ἐμπνεύσει αὐτοῖς περιπαθῆ τινα συμπάθειαν πρὸς τὰ ὄντα, ἅτινα καίπερ ἀσποώτερα βεβαίως ὁμως εὐτυχέστερα αὐτῶν ἦσαν· πάντα ταῦτα τὰ θέλητρα ἐπενεργοῦντα ἐκεῖ, ὅπου ἡ πειθαρχία εἶχε προσαράξει, κατάρθουν νὰ ἐκπολιτίσωσι τοῦ πολιτισμοῦ τὰ τέκνα.

XII.

Μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων εὐτυχῶν ζευγῶν ἡ Νέβα μετὰ τοῦ Τορκίλ ἐνωθέντες ἀπετέλουν ἐν τῶν ὠραιότερων· τέκνα δύο νήσων καίπερ λίαν ἀπ' ἀλλήλων ἀφεστωσῶν, ἀμφοτέρω ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀστέρος τῶν θαλασσῶν γεννηθέντες, ἀμφοτέρω ἀνατραφέντες ἐνώπιον τῶν θαυμάτων φύσεως ἀρχεγόνου, ὃν ἡ ἀνάμνησις ἀείποτε προσφιλὴς διατελεῖ, ὅτι δὴποτε καὶ ἂν ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ τῶν παιδικῶν ἐκείνων ἐπιπροσθήσῃ συμπαθειῶν. Ὁ ὡς πρῶτον θέαμα τὰς κυανόχρους τῆς Σκωτίας ἰδὼν ἀκρωρείας, ἀδυνατεῖ νὰ ἐπίσχι ἑαυτὸν τοῦ ἐρωτικῶς προσβλέψαι τὸν ἐλάχιστον ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος προκύπτοντα κυανοῦν κῶνον· ἐνώπιον ἔχων ἕκαστον βράχον, οἶονεὶ τοὺς οἰκέλους φίλου χαιρετίζει χαρακτῆρας, ἡ δὲ φαντασία του εὐλαβῶς τῶν λόφων τὰς κορυφὰς ἀσπάζεται. Ἐπὶ μακρὸν περιπλανήθην χρόνον ἐν χώραις ἀλλοτρίαις τῆς φύσεως με γῆς· ἐλάτρευσα τὰς Ἀλπεις, ἠγάπησα τὰ Ἀπέννινα, προσεκύνησα τὸν Παρνασσὸν καὶ τὸν Ὀλυμπον καὶ τὴν Ἰδὴν ἐθαύμασα, τὰ ὄρη ἐκεῖνα τοῦ Διὸς, ὃν αἱ ἀπόταμοι κορυφαὶ ὑπέρκεινται τοῦ ὠκεανοῦ· ἀλλ' οὔτε τῶν ἀρχαίων ἀναμνήσεων των οἱ θηταυροὶ, οὔτε αἱ καλλοναὶ των αἱ φυσικαὶ κατεβύβιζόν με ἐν ἐκστάσει σιωπηρᾷ· αἱ ἐνθουσιώδεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀναμνήσεις μέχρι τῆς νεανικῆς εἶχον διατηρηθῇ· εἰάν ὁ νεανίας ἐθαύμαζεν, ὁ θαυμασμὸς ἀνεφέρετο πρὸς τὸ Sochnagarr τοσοῦτον, ὅσον καὶ πρὸς τὴν Ἰδὴν· αἱ κελτικαὶ ἀναμνήσεις πρὸς τὰς τοῦ Φρυγικοῦ συνεχέοντο ὄρους, οἱ δὲ τῶν Highlands χεῖμαρροι, πρὸς τὴν διειδῆ τῆς Κασταλίας πηγῆς. Σύγγνωθι, ὦ σκιά τοῦ Ὁμήρου, φιλιότη τοῦ σύμπαντος δόξα! Συγχώρησον, ὦ Φοῖβε, τῆς φαντασίας μου τὴν πλάνην· διὰ τῶν φυσικῶν θαυμάτων, ἅτινα ὑπερηγάπησα ἄλλοτε, ἡ ἀρκτὶα φύσις προδιέθετέ με νὰ σέβωμαι τὰς ὁρ' ὅμων καθαγιασθεῖσας μεγαλοπρεπεῖς σκηνάς.